

Saim Uysal

Merkez Bankası bağımsızlığı ve önemsizleşen para politikası

Hazine ve Maliye Bakanı Sn. Nureddin Nebati hafta içinde Londra'da yabancı yatırım kuruluşlarının temsilcileriyle bir toplantı gerçekleştirdi. Bu tür toplantılarda geleneksel olarak katılımcı olan Merkez Bankası yöneticilerinden kimse yoktu. Daha önceki toplantıları büyük yatırım kuruluşları (Ör: Goldman-Sachs, JP Morgan gibi) organize ederken bu toplantıyı Ferit Şahenk ve Hüsnü Özyeğin'in Londra'da sahip olduğu yatırım danışmanlığı firması düzenlemişti. Eski toplantılara göre katılımcı sayısı oldukça azdı. Basında çıkan yazılarda belirtildiği şekilde Sn. Bakan oldukça ilginç açıklamalarda bulunmuş. "Bizdeki enflasyon yabancıların anlayamayacağı şekilde kültürel sebeplerden kaynaklanıyor. Döviz kuru mevcut seviyelerde kalacak. Kur artınca fiyatlarda aşırı artış oldu. 90'lar hala hafızalarda, fiyatlar artınca millet mala saldırır. Hiçbir koşulda sermeye kontrolü olmayacak. Ülkemizdeki enflasyon geçici. Döviz kurlarındaki istikrar sağlandı. Yastık altı altınlar için yeni adımlar atılacak." Daha sonra Bakanlıkça kültürel nedenler konusunun katılımcının yanlış anlamasından kaynaklandığına ilişkin de açıklama yapıldı.

Politika faizinin dolayısıyla para politikasının önemli aracı olan politika faizinin önemsizleştirildiğini, TCMB'nin bağımsızlığı diye bir şey olmadığını, faizlerin artık artmayacağına ilişkin beyanatlarını biliyorduk. Yeni ekonomik modelin dayanakları; faizleri düşük tutarak ihraç ürünlerinin fiyatlarını azaltıp ithal ürünlerin fiyatlarını arttırarak net ihracatın yükseltilmesi yoluyla döviz dengesini ve dolayısıyla cari fazlayı oluşturmak ve böylece TL'ye değer kazandırılması yoluyla fiyat istikrarına ulaşmak olduğu" şeklinde açıklanmakta.

Geçen yıl ihracatın miktarı yüzde 21,6, fiyatları ise yüzde 9,7 arttı. İthalat miktarı ise yüzde 0,7, fiyatları yüzde 23,3 artış gösterdi. Son beş yılda da aynı şekilde sürekli aynı ithalatı yapmak için daha fazla ihracat yapmak zorunda kalıyoruz. Dolayısıyla net ihracatımızı sürekli arttırmamız mümkün olamıyor büyürken bile fakirleşiyoruz. Ayrıca kriz ve yüksek enflasyon ortamlarında bile daha önce yaşadığımız onca olumsuz sonuçlara rağmen faiz indirimlerine devam ediyoruz. Kurdaki istikrarı da TL'yi dövize endeksleyerek kısmen durdurmayı başardık. Kur Korumalı Mevduat Hesapları en son 312 milyar TL ve 10 milyar dolar döviz tutarına ulaştı. Bütün bunlara rağmen yerleşiklerin döviz mevduat oranı yaklaşık yüzde 67,5 oranında ve çok yüksek. Ancak bunu yaparken kamuya büyük bir potansiyel bütçe açığı riski yükledik. Bunlarla da yetinmiyoruz. 3 kamu bankasına daha önceki yanlış politikaları sonucu 51.5 milyar TL sermaye enjekte ediyoruz. Yeni bir K.G.F kredi genişlemesi kapıda. Cumartesi günü sayın bakan tarafından açıklanacak. Kredi genişlemesine dayalı büyüme politikasının finansal istikrarsızlığı arttırdığını, enflasyonu yükselttiğini ve orta vadede sürdürülebilir olmadığını biliyoruz. Sonu mutlaka para-kur ve finansal krizlerle sonuçlanıyor. Negatif reel faizle (eksi yüzde 23'lere ulaşan.) kimse TL'de kalmak istemiyor. Böyle bir ortamda cari açığın fazla vermesi mümkün olmayacak. TL bugün dünyada Big-Mac endeksine göre en değersiz ikinci para. Kamunun döviz açığı 2018'de 50, 2020'de 163 milyar dolar iken bugün 187 milyar dolar. Garanti yükümlülükler de bu rakama dahil değil. 2006 sonrasında 2009 yılına kadar TCMB'nin gerek faiz indirimleri gerekse faiz artışları sonrasında uzun vadeli faizlerde sürekli iniş yaşadık. Bu da o dönemin Merkez Bankasının kredibilitesinin yüksekliğini gösteriyor. 2010 sonrasında ise maalesef çeşitli siyasi nedenlerle bunu göremiyoruz. (Selva Demiralp İkinci Yüzyıl Dergisi) Merkez Bankalarının birincil görevi fiyat istikrarını tesis etmektir. Yasal Olarak görevi de budur. Fiyat istikrarını bozan nedenleri, kur krizleri, kontrolsüz parasal genişleme, negatif reel faiz ve Merkez Bankasının bağımsız olmaması şeklinde sıralanabilir. 2018'den beri bunlar sürekli tekrar tekrar yaşanıyor. FED'in faiz artırımı ve bilanço daralması sürekli fiyatlanmakta. Bugün yaşadığımız ekonomik ortamda Merkez Bankasının fiyat istikrarını tesis edebilmesi için kredibilitesini ve bağımsızlığını yeniden kazanması gerekiyor. TCMB'nin web sayfasında enflasyonun nedenleri dört maddede sıralanıyor; Talep enflasyonu, maliyet enflasyonu, para arzı ve enflasyon beklentileri. TCMB anketine göre yılsonu TÜFE beklentisi yükselerek 34,06 oldu. Bütün bu nedenleri

yönetebilmek için sıkı para politikası gerekiyor. Böyle bir politika ise ancak ehliyet ve liyakat sahibi yöneticilerce ve bağımsız, kredibilitesi yüksek Merkez Bankası ile mümkün olacaktır. İmkânsız üçlüyü zorlayarak faiz ve kuru aynı anda kontrol etme yanlışlığı ile kredi genişlemesi yoluyla sürdürülebilir güvenin sağlanamayacağını anlamak için daha ne kadar fatura ödemek zorunda kalınacak?